

СЛОВОТВОРЕННЯ ВІДІМЕННИКОВИХ ДІЄСЛІВ У НІМЕЦЬКІЙ МОВІ

Регулярність процесів словотворення дозволяє припустити, що в сучасній німецькій мові існує система правил деривації лексичних одиниць. Сукупність даних правил спеціалісти умовно позначають терміном «граматичне словотворення». Дослідження лінгвістів показують, що мовна свідомість носіїв мови характеризується здібністю до творчого синтезу нових похідних слів (тобто до словотворення) у процесі мовлення. Таким чином можна зробити висновок, що адекватне володіння словотворенням іноземної мови є неможливим без висвітлення граматики словотворення та подальшого її «впровадження» в свідомість носіїв мови, за допомогою системи методичних прийомів та вправ. Вирішення даної проблеми на думку лінгвістів можливе при виконанні основної умови – концентрації уваги на понятті семантичного дериваційного правила. Під семантичним дериваційним правилом ми розуміємо тип перетворення семантики вихідних лексичних одиниць за допомогою різних словотворчих засобів, що визначають семантику похідних слів. Зазначимо, що дане правило містить вказівку на семантичний клас вихідних одиниць деривації, тип словотворчого значення похідних слів і сукупність словотворчих моделей, які реалізують певний тип дериваційного процесу.

Детально зупинимось на граматиці словотворення лише однієї з основних частин мови – дієслова, а саме, відіменникового словотворення. По-перше, дієслово має переважну синтактико-комунікативну значущість як частина мови; по-друге, сфера словотворення дієслова є специфічною і малодослідженою. Нагадаємо, що процес переходу однієї частини мови в іншу супроводжується поняттям – перекатегоризація. Перекатегоризація іменників у дієслова в сучасній німецькій мові супроводжується різноманітним семантичним розширенням відіменникових дієслів. Відповідно до цього, перекатегоризація в дієслово проходить за певними семантичними правилами. Знання даних правил необхідне для правильного розуміння значення відіменникового дієслова. Розглянемо основні дериваційні правила перекатегоризації:

1. Експресивно-емоціональне визначення особи, власна назва, назва тварини → порівняльна характеристика особи за типом поведінки: *wieseln* (sich wie ein Wiesel eilig bewegen), *robben* (sich wie ein Robbe kriechend fortbewegen).
2. Інструмент, пристрій, знаряддя, механізм, засіб → дія, що відбувається за їхньою допомогою: *angeln* (mit der Angel fischen), *kleistern*.
3. Речовини, матеріали, предмети, продукти соціальної взаємодії, що можуть бути об'єктами передачі → забезпечення даними речовинами, матеріалами, предметами або продуктами: *chromen* (mit Chrom versehen), *kleiden*.
4. Психічний, емоційний, фізичний стан особи → прояв цього стану: *eifern* (Eifer zeigen), *glauben*.
5. Стилійно нейтральна назва особи → характеристика особи за діяльністю: *dichtern* (sich als Dichter betätigen), *tischlern*.
6. Природне явище, часове поняття → процес пов'язаний з природним явищем, або в певний період часу, зазначений іменником: *Es schneit* (Der Schnee stellt sich ein), *gewittern*, *herbsten*, *tauen*.
7. Частина цілого предмета → процес дроблення предмета на частини: *bröseln* (sich in Bröseln teilen), *krümeln*.
8. Місце зберігання предметів, місцезнаходження осіб, просторові поняття, предмети, що можуть «приймати» дію → дія, яка відбувається в зазначеному місці простору: *betten* (auf ein Bett bringen), *lagern*.
9. Продукти хімічних, фізичних або фізіологічних процесів → процеси, що спричиняють появу даних продуктів: *dampfen* (Dampf entwickeln), *dunsten*.

Слід зазначити, що грамика словотворення відкриває широкі можливості розробити системи вправ для роботи з використанням новітніх технологій, оскільки ми наголошуємо на високому ступені регулярності семантичних дериваційних правил.

Отже найбільш суттєва цінність навчання лексиці з широким використанням похідних словотворення полягає у формуванні вмін та навичок адекватно інтерпретувати значення великої кількості позасловникових новоутворень.